

N:o 24.

Ank. till Riksd. kansli den 14 febr. 1902, kl. 1 e. m.

*Utlåtande i anledning af Kongl. Maj:ts särskilda propositioner an-
gående efterskänkande af kronans rätt till tre danaarf.*

(I. A.)

1:o. Uti en till Riksdagen aflåten proposition (n:o 20) af den 29 november 1901 meddelas, hurusom förre grenadieren Lars Åberg från Brånsta i Romfartuna socken och hans hustru Gustafva Jansdotter genom ett den 31 januari 1865 upprättadt inbördes testamente förordnat, att den af bemälda makar, som öfverlefde den andra, skulle under sin återstående lifstid sitta i orubbadt bo, men att, när jemväl den öfverlevande maken affidit, qvarlåtenskapen skulle mellan makarnas arfvingar delas efter lag.

*Ang. danaarf
efter Lars
Åbergs hustru
Gustafva
Jansdotter.*

Gustafva Jansdotter hade affidit den 2 augusti nämnda år, och hade instrumentet öfver den efter henne förrättade bouppteckning utvisat, att hon såsom sterbhusdelegare efterlemnade sin bemälda man, men ej några bröstarfvingar, samt att boets tillgångar, bestående af lös egendom, upptagits till 461 kronor 75 öre och skulderna till 172 kronor 61 öre, hvadan behållningen utgjort 289 kronor 14 öre.

Sedan Lars Åberg, hvilken på grund af berörda testamente suttit i orubbadt bo, någon tid efter Gustafva Jansdotters fränfalle ingått äkten-
skap med Tekla Olsdotter, hade sistnämnda makar den 10 januari 1891 upprättat inbördes testamente af innehåll, bland annat, att, om Lars Åberg

aflede före Tekla Olsdotter och makarne ej hade bröstarfvingar, Tekla Olsdotter skulle, efter det Gustafva Jansdotters arfvingar ur boet uttagit dem tillkommande andel, ensam behålla kvarlåtenskapen i öfrigt.

Lars Åberg hade aflidit den 22 april 1896 och, enligt hvad vid bouppteckning efter honom upplysts, såsom sterbhusdelegare efterlemnad sin bemälda hustru samt sin förut aflidna hustru Gustafva Jansdotters okända arfvingar. Den aflidnes bo, hvars behållning enligt bouppteckningen utgjort 1,705 kronor 91 öre, hade blifvit endast på det sätt skiftadt, att fjerdingsmannen Anders Fredrik Melin, hvilken förordnats att såsom god man under förmyndareansvar vårda och förvalta Gustafva Jansdotters okända arfvingars lott i boet, af boets kontanta tillgångar uttagit ett bolopp af 144 kronor 57 öre, motsvarande hälften af behållningen i boet efter Gustafva Jansdotter enligt ofvanberörda efter henne förrättade bouppteckning.

Sedan kammaradvokatfiskalsembetet derefter till 1899 års lagtima hösteting med Norrbo häradsrätt instämt Tekla Olsdotter och bemålde Melin, i hans ofvannämnda egenskap, med påstående, att Gustafva Jansdotters andel i hennes och Lars Åbergs bo måtte förklaras för danaarf, hade häradsrätten i utslag den 22 december sistnämnda år, som vunnit laga kraft, med åberopande af omförmälda två testamenten yttrat, att, när Lars Åberg i sitt gifte med Tekla Olsdotter icke efterlemnad bröstarfvingar och några arfvingar efter Gustafva Jansdotter icke vore kända, Gustafva Jansdotters andel i hennes och Lars Åbergs bo skulle såsom danaarf tillfalla Kongl. Maj:t och kronan, hvarjemte Tekla Olsdotter och Melin förpligtats att, efter behörig boutredning, till kammaradvokatfiskalsembetet redovisa danaarfsmedlen jemte laga ränta.

Nu hade i en den 21 mars 1900 ingifven ansökning Tekla Olsdotter anhållit, att kronans rätt till ifrågavarande danaarf måtte efterskänkas till sökandens förmån, och hade vid ansökningen fogats fräjdetyg, utvisande, att sökanden, som vore född den 3 december 1835, åtnjöte medborgerligt förtroende och vore mindre bemedlad.

Med anledning af den gjorda ansökningen hade infordradt utlåtande afgifvits af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vestmanlands län, som dervid öfverlemnad yttrande af kronofogden i Bergslags fögderi, deri kronofogden med afseende derå, att sökanden, kronofogden veterligt, icke hade andra tillgångar än henne tillkommande andel i boet efter Lars Åberg, samt när sökanden, som vore kommen till hög ålder, för sitt uppehälle således vore beroende af att få behålla boet odeladt, tillstyrkt

bifall till ansökningen, och hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande, med erinran om danaarfvets ringa belopp och med förmälan, att sökandens tillgångar icke syntes öfverstiga hennes torftiga behof, ansett billighetsskäl tala för att kronan afträdde sin rätt till danaarfvat.

Slutligen hade kammaradvokatfiskalsembetet uti infordradt utlåtande, jemte meddelande, att danaarfsmedlen efter afdrag af aktoratsarfvode uppginge till 130 kronor 23 öre, som i statskontoret inestode, med hänsyn till hvad upplyst blifvit angående sökandens lefnadsförhållanden och hvad i öfrigt i ärendet förekommit, tillstyrkt bifall till ansökningen.

Med afseende å hvad i ärendet sålunda förekommit har Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att medgifva, att kronans rätt till ifrågasvarande danaarfsmedel finge efterskänkas till förmån för sökanden.

Statsutskottet, som icke haft något att mot Kongl. Maj:ts förevarande framställning erinra, hemställer,

att hvad Kongl. Maj:t uti ifrågasvarande hänseende föreslagit må vinna Riksdagens bifall.

2:o. Förre sjukvaktaren Johan August Zetterlunds hustru Maria Charlotta Zetterlund, född Andersdotter, hade, enligt hvad i en till Riksdagen aflåten proposition (n:o 21) af den 29 november 1901 meddelas, aflidit den 28 januari 1899 utan att efterlemna kända arfvingar. Vid den efter henne den 1 april samma år förrättade bouppteckning hade behållningen i boet upptagits till 6,867 kronor 17 öre.

*Ang. danaarf
efter J. A.
Zetterlunds
hustru Maria
Charlotta
Zetterlund.*

Hos rådstufvurätten i Södertelje hade derefter mannen Zetterlund den 4 berörda april bevakat ett den 3 december 1885 mellan bemälda makar upprättadt inbördes testamente, deri förordnats, att, då endera maken med döden afginge, den efterlevande skulle med full eganderätt behålla och besitta all makarnas gemensamma egendom utan intrång af någon af deras släktingar, samt att efter begges död all qvarvarande egendom med full eganderätt skulle tillfalla makarnes guddotter Hilda Carolina Lundgren. Enär hufvudskriften af berörda testamente förkommit, hade vid bevakningstillfället företetts utdrag af protokollet, hållet hos Stockholms rådstufvurätt den 8 december 1885 vid förhör för dödsfalls

skull med vittnena å ifrågavarande testamente, i hvilket protokollsutdrag testamentet funnits i afskrift intaget.

Nu hade i en till Kongl. Maj:t den 18 december 1900 ingifven skrift mannen Zetterlund anhållit, att, enär hans bemälda hustru affidit utan att efterlemna kända arfvingar och hans rätt på grund af testamente, vid det förhållande att detsamma ej kunnat i hufvudskrift företes, vore förfallen, i följd hvaraf hustruns giftorätt i boet skulle tillfalla kronan såsom danaarf, kronans rätt till samma arf måtte varda till sökandens förmån eftergifven, till stöd för hvilken ansökning anförts: att, enär icke blott sökandens hustru, utan äfven sökanden sjelf saknat arfvingar, makarne upprättat ofvanberörda testamente, hvars hufvudskrift, som oaktadt noggrant sökande icke kunnat återfinnas, sannolikt blifvit af endera utaf makarne af oförstånd förstörd, i tro att den varit betydelslös, och att deremot den afskrift, som innefattades i det officiella, på stämpladt papper skrifna och på rådstufvurättens vägnar undertecknade protokollsutdraget efter vittnesförhöret vore den handling, hvarpå makarnes ömsesidiga rätt vore grundad. Säkert vore emellertid, att sökandens hustru icke förstört handlingen i syfte att till kronans förmån ointetgöra sökandens derpå grundade rätt, helst makarne alltid lefvat i godt samförstånd. Den omständighet, att enligt testamentet makarnes kvarvarande egendom skulle tillfalla deras förbemälda guddotter, derest hon öfverlefde båda makarne, borde, vid det förhållande att denna, jemlikt af sökanden företedt prestbevis, den 4 oktober 1899 affidit, icke utgöra hinder för bifall till ansökningen. Den behållning, som funnes i boet, hade förvärfvats hufvudsakligen genom sökandens arbete, enär hustrun, som icke medfört några medel i det gemensamma boet, icke på annat sätt än genom arbete i hemmet bidragit till ökande af boets tillgångar. Sökanden, hvilken vore nära 70 år gammal och ej vidare arbetsför, skulle, derest han ginge förlustig den del af boets behållning, som lagligen borde tillfalla kronan, komma att sakna nödtorftig bergning på sin ålderdom.

För att styrka sina uppgifter hade sökanden åberopat *dels* ett af vederbörande pastorsembete utfärdadt intyg derom, att sökanden, som vore född den 10 oktober 1831, den 2 maj 1858 ingått äktenskap med sin ifrågavarande hustru; *dels* fyra särskilda i september månad 1900 meddelade intyg, utfärdade, två af gårdsegaren Anders Petter Jacobsson, hvilken den 10 april 1899 af rådstufvurätten i Södertelje förordnats till god man för de okända arfvingarne efter sökandens hustru, och de två

öfriga af uppsyningsmannen vid Stockholms hospital Aug. Sellén och förra sjuksköterskan Julia Svensson, utvisande, att intygsgifvarne, af hvilka Jacobsson alltsedan år 1850 varit bekant med sökanden och hans hustru och efter makarnes giftermål år 1858, synnerligast sedan de år 1891 flyttat till Södertelje, umgåtts i deras hem, samt Sellén och Julia Svensson under den tid på 1870- och 1880-talen, då såväl de som sökanden varit anställda å Konradsbergs hospital, nästan dagligen sammanträffat med makarne Zetterlund, vid många tillfällen hört hustrun yttra, att hon icke egde några som helst släktingar i lifvet, äfvensom funnit, att ett synnerligen godt förhållande alltid varit rådande mellan makarne; *dels* ett af förenämnde Jacobsson likaledes i september månad 1900 afgifvet intyg, att sökandens hustru ej medfört någon förmögenhet till det gemensamma boet, att hon under makarnes äktenskap ej på annat sätt än genom arbete i hemmet bidragit till bevarandet och ökandet af boets tillgångar, samt att den behållning, som funnes i boet, kunde anses hafva blifvit af sökanden genom eget arbete förvärfvad, *dels ock* en skrift, deri bemälde Jacobsson, på de af sökanden anförda skäl, och då enligt Jacobssons tro inga arfvingar funnes efter sökandens hustru, tillstyrkt bifall till ansökningen.

I anledning af den gjorda framställningen hade utlåtanden afgifvits af ej mindre Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms län, som, efter att hafva inhämtat yttrande från magistraten i Södertelje, lika med magistraten med hänsyn till de af sökanden åberopade skäl icke funnit något att erinra mot bifall till ansökningen, än äfven kammaradvokatfiskalsembetet, som dervid öfverlemnadt *dels* utdrag af domboken, hållen hos rådstufvurätten i Södertelje den 4 mars 1901, utvisande, att rådstufvurätten, på talan af advokatfiskalsembetet, genom laga kraftvunnen dom sistberörda dag förklarar hustru Zetterlunds behållna andel i makarnas bo skola såsom danaarf tillfalla kronan samt förpligtat sökanden, som innehade den kronan sålunda tillerkända egendomen, att genast till kammaradvokatfiskalsembetet afgifva redovisning för densamma i enlighet med den efter sökandens hustru upprättade bouppteckning jemte ränta från hennes dödsdag, den 28 januari 1899, å fordringar enligt särskildt af talade bestämmelser och å bouppteckningsvärdet af annan egendom efter fem procent, allt till dess redovisning skedde; *dels* transsumt af instrument öfver ett den 12 april 1901 förrättadt arfskifte efter sökandens bemälda hustru, hvaraf inhemtades, att utaf behållningen i boet, hvilken utgjorts

såväl af fast egendom, nemligen gården n:o 214 med adress n:o 15 vid Vestra Oxbacksgatan i Södertelje stad, taxerad till 5,000 kronor och efter tillägg af föreskrifven ränta vid skiftet upptagen till ett värde af 5,551 kronor 38 öre, som ock af löseegendom till värde, jemte beräknad ränta, af 2,073 kronor 5 öre, kronan tillskiftas hälften af den fasta egendomen med ett värde af 2,775 kronor 69 öre och hälften af den efter afdrag af enkemannens fördel återstående löseegendomen med 984 kronor 70 öre; *dels ock* en till kammaradvokatfiskalembetet ingifven och till Kongl. Maj:t stäld skrift, deri sökanden såsom ytterligare stöd för sin framställning åberopat ett af förste stadsläkaren i Södertelje A. T. Darin utfärdadt intyg af innehåll att sökanden sedan flera år vore behäftad med kronisk luftrörskatarr och på grund deraf oförmögen till arbete och sjelfförsörjning; och hade kammaradvokatfiskalsembetet, jemte meddelande, att för ofvanberörda kronan tillskiftade arfslott, uppgående i värde till sammanlagdt 3,760 kronor 39 öre, någon valuta då ännu icke blifvit till embetet öfverlemnad, tillika för egen del, på grund af hvad upplyst blifvit om sökanden och hans lefnadsförhållanden samt med hänsyn jemväl till innehållet i nyssberörda läkarebetyg, tillstyrkt aflåtande af proposition till Riksdagen i det af sökanden angifna syfte, likväl med förbehållen rätt för advokatfiskalen att af sökanden eller dennes rättsinnehafvare utfå advokatfiskalen lagligen tillkommande aktoratsprovision å danaarfsbeloppet.

Med afseende å hvad sålunda i ärendet förekommit, har Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att medgifva, att kronans rätt till ifrågasvarande danaarfsmedel finge, efter afdrag af den kammaradvokatfiskalen tillkommande aktoratsprovision, på sökanden öfverlätas.

Af handlingar, som blifvit utskottet från finansdepartementet tillställda, har utskottet inhemtat, att, sedan ofvan omförmälda, mellan makarne Zetterlund upprättade inbördes testamente numera tillrättakommit och förre sjukvaktaren Zetterlund med anledning deraf hos Kongl. Maj:t anhållit om befrielse från utgifvande af den provision å danaarfvvet, som eljest tillkomme advokatfiskalen i kammarkollegium, så har advokatfiskalsembetet i infordradt utlåtande den 5 innevarande månad förklarar sig på grund af hvad i ärendet förekommit vara villigt att till sökandens förmån afstå rätten till aktoratsprovision å danaarfsbeloppet.

Efter de upplysningar, utskottet sålunda erhållit, får utskottet hemställa,

att kronans rätt till ifrågavarande danaarfsmedel må på förre sjukvaktaren Johan August Zetterlund öfverlätas.

3:o. Enligt hvad i en till Riksdagen aflåten proposition, n:o 27, af den 24 januari 1902 meddelas, hade muraren Anders Österbergs från Södertelje hustru Anna Elisabeth Österberg, född Larsdotter, affidit den 9 januari 1898. Af instrumentet öfver den efter henne förättade bouppteckning inhemtades, att hon såsom sterbhusdelegare efterlemnats sin bemälda man, äfvensom, enligt hvad vid bouppteckningstillfället uppgifvits, »antagligen en syster, som vore enka och troligen bosatt i Karlstad, samt möjligen andra slägtingar», att tillgångarna i boet utgjordes af fasta egendomen hälften af gården och tomten n:o 131 i Södertelje, taxeringsvärderad till 6,200 kronor, och lös egendom till värde af 309 kronor 90 öre, eller tillhopa 6,509 kronor 90 öre, samt att skulderna upptagits till 2,572 kronor 49 öre, hvadan behållningen antecknats utgöra 3,937 kronor 41 öre.

Genom kungörelse den 6 juni 1898, som varit tre gånger införd i Post- och Inrikes Tidningar, hade rådstufvurätten i Södertelje offentliggjort, att arf efter hustru Österberg tillfallit hennes å okänd ort vistande arfvingar, men enligt af borgmästarembetet i nämnda stad den 25 oktober 1900 utfärdadt bevis hade någon arfvinge efter hustru Österberg icke hos rådstufvurätten framställt anspråk på qvarlåtenskapen eller eljest gifvit sig an.

Efter stämning till bemälda rådstufvurätt å mannen Österberg och vice auditören Hj. Fåhræus, hvilken förordnats till god man för hustru Österbergs okända arfvingar, hade advokatfiskalsembetet, å Kongl. Maj:ts och kronans vägnar, yrkat, att hustru Österbergs andel i hennes och mannens bo måtte förklarar skola såsom danaarf tillfalla kronan; och hade rådstufvurätten genom utslag den 25 juni 1901, som vunnit laga kraft förklarar, att enär, efter det hustru Österberg affidit utan att efterlemna kända arfvingar, några sådana icke heller inom natt och år efter dödsfallet gifvit sig an, hustru Österbergs andel i makarnes bo skulle såsom danaarf tillfalla Kongl. Maj:t och kronan, till följd hvaraf mannen Österberg och ofvanbemälda Fåhræus, den senare i sin omförmälda egenskap, förpligtats att efter behörig bodelning till kammaradvokatfiskalsembetet redovisa danaarfsmedlen efter hustru Österberg.

*Ang. danaarf
efter A. Österbergs
hustru
Anna Elisabeth
Österberg.*

Redan innan berörda utslag meddelats, hade i en till Kongl. Maj:t den 17 november 1900 ingifven ansökning mannen Österberg anhållit, att den rätt till danaarf efter hans aflidna hustru, som kunde tillkomma kronan, måtte efterskänkas till förmån för sökanden; till stöd för hvilken ansökning anförts, att, enär den i bouppteckningen omförmälda fasta egendom, hvilken utgjorde den största delen af boets tillgångar, på sätt ett vid ansökningen fogadt fastebref utvisade, af sökanden förvärfvats år 1873 och således före makarnes år 1875 ingångna äktenskap, hustrun endast på grund af lagens stadgande om giftorätt, ej genom eget arbete, i samma egendom förvärfvat andel. Hustrun hade ej på annat sätt än genom en husmoders vanliga arbete i hemmet bidragit till boets förökande, och det vore således uteslutande sökandens förtjenst, att behållning i boet förefunnnes. Denna behållning vore visserligen ringa, men dock af största betydelse för sökanden, som uppnått hög ålder och på grund af försvagade kroppskrafter vore oförmögen till strängt arbete.

Vid ansökningen funnes fogade dels två särskilda, af vederbörande pastorsembete utfärdade bevis, utvisande, att sökanden vore född den 7 augusti 1831 och åtnjöte medborgerligt förtroende samt att makarne blifvit år 1875 med hvarandra förenade i äktenskap, dels ock ett af gårdsegarne N. Larsson och Isak A. Lindberg, båda i Södertelje, utfärdadt intyg, deri de vitsordade sökandens uppgift, att hustrun ej på annat sätt än genom en husmoders vanliga arbete i hemmet bidragit till boets förökande.

Öfver ansökningen hade infordradt utlåtande afgifvits af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms län, som dervid öfverlemnade yttrande från magistraten i Södertelje, deri magistraten med hänsyn till de af sökanden åberopade skäl funnit ansökningen förtjena bifall; och hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande, lika med magistraten, ansett de omständigheter, sökanden anført till stöd för sin anhållan, vara värda att beaktas, samt i öfverensstämmelse dermed förklarar sig icke hafva något att erinra mot bifall till ansökningen.

Slutligen hade kammaradvokatfiskalsembetet uti infordradt utlåtande dels meddelat, att vid bodelning, som på embetets föranstaltande den 31 oktober 1901 blifvit verkställd efter hustru Österberg, af boets behållning, 3,937 kronor 41 öre, efter bidrag af arfvode till gode mannen för de okända arfvingarne och arfskiftesförrätterne, sammanlagdt 60 kronor, kronan tillskiftats ett belopp af 1,938 kronor 70 öre jemte 5 procent ränta derå

från och med den 10 januari 1898 till och med den 31 oktober 1901 med 368 kronor 6 öre, eller tillhopa 2,306 kronor 76 öre, hvilka medel innestode i ofvan omförmälda fastighet och således ej blifvit till embetet öfverlemnade, dels ock med hänsyn till hvad sökanden anfört tillstyrkt aflåtande af proposition till Riksdagen i det af sökanden angifna syfte, likväl med förbehållen rätt för advokatfiskalen att af sökanden eller hans rättsinnehafvare utfå advokatfiskalen lagligen tillkommande aktoratsprovision å danaarfsmedlen.

Med afseende å hvad i ärendet sålunda förekommit har Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att medgifva, att kronans rätt till ifrågavarande danaarfsmedel finge, efter afdrag af den kammaradvokatfiskalen tillkommande aktoratsprovision, efterskänkas till förmån för sökanden.

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 14 februari 1902.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.